Rádiós együttműködés

Egy évre szóló együttműködési munkatervet írtak alá a Magyar és a Csehszlovák Rádió képviselői szerdán, Budapesten.

A munkaterv szerint a rádiók kölcsönösen műsort készítenek a két ország nemzeti ünnepei alkalmából.

Közös adásokat is készítenek: „Híd a Dunán" címmel irodalmi összeállítást, „Közös dolgaink" címmel a két nép közös hagyományait és mai kapcsolatait elevenítik fel, „Halló Budapest, halló Pozsony" címmel könnyűzenei műsort. A két ország gazdaságai életéről szóló, valamint politikai, irodalmi, ifjúsági és zenei műsorokat is cserélnek.

Meghalt Mihály Sándor

Mihály Sándor a felszabadulás utáni agrármozgalom harcosa, az MSZMP ópusztaszeri alapszervezetének tagja rövid ideig tartó szenvedés után, súlyos betegségben 64 éves korában elhunyt. Az egész ország felszabadulását megelőzően — a párt szövetségi politikájának sarokkövét jelentő földosztásban végzett munkájával — *az országosan is első földosztó bizottság* a korabeli Sövényházán, a mai Ópusztaszeren történt megszervezésével írta be nevét megyénk újkori agrártörténetébe.

Községi és járási testületekben az ifjúság, a parasztság szószólójaként szervezett, agitált az élet könnyebbé, szebbé tételéért, a nyomor teljes megszüntetéséért. Jó példát mutatott az általa földhöz juttatottaknak, a szocialista átszervezés idején is, ez minden meggyőző szónál nagyobb hatással volt a termelőszövetkezetet alapító parasztokra. A helyi termelőszövetkezetnek megbecsült vezetőieként dolgozott az alapítástól nyugdíjazásáig. Szerteágazó közéleti tevékenységéért számos társadalmi elismerésben részesült, a termelőszövetkezet kiváló dolgozója, a Munka Érdemrend kitüntetettje.

Emlékét a termelőszövetkezet tagsága, a község lakossága megőrzi.

Művészek munkások között

Három évvel ezelőtt a Szeged városi tanács kezdeményezésére születtek meg az első *szocialista szerződések a szegedi nagyvállalatok és a város képzőművészei között.* Három év elteltével bebizonyosodott, hogy e kétoldalú kapcsolatok az üzemek, gyárak munkásai és a művészek részére is eredményesek, hasznosak. A kapcsolatok kiteljesítése, támogatása terén *élen jár a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat,* melynek három gyára, az újszegedi szövőgyár, a szegedi konfekciógyár és a szegedi kenderfonógyár mind tartalmasabb együttműködést valósít meg *Cs. Pataj Mihály, Novák András* és *Zoltánfi István* festőművészekkel.

Ács S. Sándor felvétele

Az elmúlt év értékelését és az ez évi szerződések ünnepélyes megkötését tegnap, szerdán délelőtt tartották a vállalat Béke utcai központjának tárgyalótermében, ahol ott volt *Bányainé dr. Birkás Mária,* a városi tanács elnökhelyettese és *Szántó Tivadar,* a városi pártbizottság osztályvezetője. Az értékelés, a tervek körvonalazása és a baráti hangulatú beszélgetést követően az 1979-es évre szóló *szerződéseket írta alá* a három festőművész, valamint *Sponner Jenő,* a KSZV személyzeti és szociális igazgatója és *Csanádi Géza,* a városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője. Képünkön a három művész látható Sponner Jenő társaságában.

A zsanai lángcsóva

Tudományos kommentár a földgázkitörésekről

A Bács-Kiskun megyei Zsana község közelében kigyulladt kutatófúrás ismét ráirányította az ország lakosságának figyelmét a szénhidrogéntelepek felkutatásával, feltárásával járó veszélyekre.

A szénhidrogéntelepek megnyitása fúrt kutak segítségével történik. Ma már kizárólag az iszapöblítéses forgófúrást használják. A fúrófejet egy csövekből összeállított fúrószár, vagy a fúrószáron elhelyezett turbina forgatja. A fúrószáron keresztül nagy teljesítményű szivattyúkkal fúróiszapot nyomnak a fúrófejen át a lyuk talpára. A fúróiszap víz és agyagliszt keveréke. Sokféle feladata van. Ezek közül a legfontosabb, hogy felszínre hozza, azaz folyamatosan eltávolítsa a felfúrt kőzettörmeléket és hogy az iszaposzlop hidrosztatikus nyomása védje a lyuk falát a beomlástól, illetve megakadályozza, hogy az átfúrt rétegek tartalma (víz, olaj, gáz vagy ezek keveréke) a fúrt lyukba áramolhasson, még mielőtt a kút teljesen elkészül.

A megfelelő súlyú, jó minőségű (hígan folyó) fúróiszap egyik alapfeltétele a nagy nyomású szénhidrogéntelepek átfúrásának. A fúrófejet, ha fogai elkoptak, ki kell cserélni. Ezért a fúrószárat ki kell húzni és a fúrócsere után vissza kell építeni a lyuk talpára. A ki- és beépítés nagyobb mélység esetén több órás művelet. Közben a lyukat megtöltő iszap áll, nincs állandó körforgásban, mint a fúrás folyamán. Ha minősége nem megfelelő (például sűrű), akkor könnyen átgázosodik. Az elnyelt gáz következtében fajsúlya csökken, az iszaposzlop hidrosztatikus nyomása nem tudja ellensúlyozni a telepnyomást: a kút „megindul". A gáz a fúróiszapot kilöki és megindul a vad kitörés. A hevesen áramló gázsugár egymásnak veri a toronyban kiállított, kihúzott fúrócsöveket, vagy nagy erővel az acélszerkezetnek vágja a rétegekből esetleg magával ragadott kavicsszemeket. Elég egy szikra és a kút lángba borul.

Ha a kútból kiáramló gázsugár meggyullad, akkor fél óra sem telik bele és az izzóvá hevített fúrótorony, vagy fúróárboc összeroskad. A láng oltásával mindaddig nem érdemes kísérletezni, amíg az izzó vasszerkezetet a tűz körzetéből el nem takarítják, mert még ha sikerülne is a lángot ellobbantani, az izzó vastól a gáz újra meggyulladna. Az acélszerkezet eltakarítását legcélszerűbb sűrű vízfüggöny védelme alatt erőteljes vonóhorgokkal, csigákkal ellátott, hosszú gémű darus kocsikkal, traktorokkal végezni. Közben gondoskodni kell kellő mennyiségű víz biztosításáról.

A következő lépés a láng eloltásának megkísérlése. Ennek több módja van. Mivel a gáz hatalmas erővel tör fel, a kilépés helye (kútszáj) és a láng között több decimáter hosszan nincs láng. Az oltás célja az, hogy a kút szája és a láng között egyetlen pillanatra megszakítsa a gáz áramlását. Ha a láng nem kap tápot, ellobban, a tűz kialszik. Ezt a műveletet általában robbantással szokták végezni. A kút szája mellett közvetlenül végzett robbantás által okozott légnyomás szakítja meg a gáz útját. A robbantás elvégzésének szintén sok módja van.

A Szovjetunió Kőolajtudományi Kutatóintézetében fejlesztették ki a turboreaktív vízágyút. Ez nem egyéb, mint egy teherautóra, vagy lánctalpas vontatóra szerelt MIG-repülőmotor. A motor által nagy erővel kilövelt „jet"-sugárba nagy mennyiségű vizet és inert (nem éghető) gázt porlasztanak. A porlasztás következtében keletkező rendkívül apró vízcseppecskék összesített felülete igen nagy, ezért elpárologtatásuk erőteljes hőelvonással jár. A kút szája felett áramló gázt képesek annyira lehűteni, hogy az a felette égő lángot nem táplálja: a láng ellobban. Ehhez hozzájárul a vízcseppecskék oxigénelnyelő képessége, valamint a nagy sebességű — inert gázzal kevert — jetsugármechanika („elfújó") hatása is. Nálunk ezt a módszert először Algyőn használták sikeresen, 1960-ban. Ezután következik a művelet legkényesebb része: a sérült kútfejszerelvény eltávolítása azért, hogy egy ép csatlakozóperem álljon rendelkezésre a beemelendő sértetlen záróberendezés rögzítéséhez.

A sérült berendezést tartó anyás csavarokat el kell távolítani. Az embereknek a kút aknájában közvetlenül a bömbölő gázsugár mellett kell dolgozni. Ismét elég egy szikra, hogy a gáz belobbanjon, és az emberek ott égjenek. Ezért a gázsugarat az egész művelet folyamán erőteljesen nedvesíteni kell, azaz hatalmas mennyiségű vizet kell beleirányítani közvetlenül a kilépés fölé. A sérült berendezést szikramentes fémsodronyok és csörlők segítségével „kifeszítve" kell tartani, nehogy a gáz „elfújja", ha már meglazult. Csak szikramentes berilliumbronz, vagy műanyag szerszámokat szabad használni. Ha az eltávolítás kétkezi munkával lehetetlen, akkor meg lehet kísérelni (kedvező körülmények között) a sérült részek „letörését" (különösen, ha a gáz oldalt is fúj. Mindenképpen el kell érni, hogy csak egyetlen, felfelé áramló gázsugár legyen.).

Ha sikerült a béléscsőfej peremét megtisztítani, akkor be kell emelni az ép elzáróberendezést. Ezt legcélszerűbb hosszú gémű darus kocsival végezni. A súlyos elzáróberendezést kézi csörlőkkel feszített, a csatlakozóperemek három-négy lyukán átvezetett szikramentes fémsodronyokkal kell „helyre vezetni". Természetesen nyitott állapotban, hogy a gázsugár szabadon átáramolhasson rajta. A kritikus pillanat a gázsugár keresztezése. Nagyon fontos, hogy ekkor a vezető sodronyok feszesek legyenek, akár egy húr, és a gázsugár ne legyen képes „rángatni" a súlyos berendezést. A beemelés távolról történik, de azután az embereknek ismét a kút aknájába kell menniük, hogy rögzítsék az összekötő csavarokat. A berendezés elzárása megint távolról, hidraulikusan történik. A kút mennydörgő bömbölése fokozatosan csendesedik, mígnem szokatlanul mély csend borul a tájra.

Előfordulhat, hogy a kútfejet sehogy sem sikerül alkalmassá tenni az ép elzáróberendezés felszerelésére. Ekkor az égő kúttól 150-300 méter távolságban felállított fúróberendezéssel irányított ferde fúrással bele kell fúrni a sérült kút talpába, és az új kúton át kell azt feltölteni nehéz iszappal, esetleg cementtejjel. Bármennyire hihetetlennek tűnik is a be nem avatott számára, ez a feladat ma már kitűnően műszerezett rutinmunka és különösebb nehézség nélkül megvalósítható, ha a sérült kútban is volt folyamatos ferdeségmérés, és pontosan tudjuk, hogy hol van a lyuk talpa.

Dr. Szurovy Géza
a földtudományok kandidátusa

A februári Tiszatáj

Illyés Gyula írói gondok című esszéje olvasható a folyóirat új számának első oldalain. Különösen izgalmasak a Kassákról szóló fejtegetések, valamint az irodalomtörténet „periodizálásával", nemzedékekre osztásával, az irodalom elkötelezettségével kapcsolatos gondolatok. A 30-as években, amikor Illyés nemzedéke szerveződött, „már terjedt a *littérature engagée* fogalma, az *engagé*-t hol elkötelezettnek, hol pártosnak értelmezve. Ez az *engagement* jelent azonban szegődményt, tartozást is; és vállalást gázsi nélkül. A szó mögött ott lappang ez a fogalom: tisztesség. Azt, hogy eleget teszek annak, amire kötelezve vagyok..." Most jelenik meg először nyomtatásban *Németh László* Drága jó nyolcadik című tervezett regényének elkészült fejezete. Az író önéletírásában (Homályból homályba) is említi ezt a művet: „...kiindulópontjául azt az órát választottam amikor a lányok békítő csokrát, benne a levelet megkapom, s fanyar mosollyal a kandi szemű osztály fölé állok: »Drága jó nyolcadik osztály!«" Ez a fejezet olvasható a februári Tiszatájban. Az írás hátterében ott az író vásárhelyi tanáréveinek élményanyaga. Németh László másik kiadatlan írása, A magyar író helyzete, 1961-ben íródott. *Csoóri Sándor* költőien szemléletes, gondolatokban igényes és gazdag kisprózája A Kórház után címmel jelent meg.

Méltó folytatásai a már említett esszéknek a Tiszatáj februári számában olvasható versek: *Vas István, Tandori Dezső, Orbán Ottó, Baka István* művei. Két nagy tehetségű fiatal költő, *Szikszai Károly* és *Tóth Erzsébet* most jelenik meg először ebben a folyóiratban. *Mocsár Gábor* hosszú idő után ismét novellával jelentkezik: Nádas, holdfényben című lebilincselően izgalmas írása — túlzás nélkül mondhatjuk — az utóbbi évek magyar prózájának kiemelkedő alkotása. Olvashatjuk *Beke György* irodalmi riportját is.

A lap Tanulmány rovatában *Vekerdi László, T. Bíró Zoltán* és *Görömbei András* munkái kaptak helyet. Vekerdi László írása ezúttal is bővelkedik fontos művelődéstörténeti felismerésekben. T. Bíró Zoltán Darvas József publicisztikáját vizsgálja. Sütő András kitűnő drámáját, a Káin és Ábelt, Görömbei András elemzi. (A lap Művészet rovatában is szó van egyébként e drámáról: *Ablonczy László* a mű négy színházi — budapesti, kecskeméti, veszprémi és kolozsvári — előadásának tanulságait foglalja össze.) A Káin és Ábel „a mítosztól a valóság felé mutató irányt követi. Az ember boldogságkereső vágya teremtette meg az Éden képzetét. Sütő András ezt az édenteremtő igényt az emberi fejlődés és méltóság legfontosabb elemének tudja. Drámájában ezt az igényt emeli föl: humanizálja" — írja Görömbei.

Kritikát Szécsi Margit, Weöres Sándor, Bereményi Géza és Molnár Gusztáv könyvéről olvashatunk *Vasy Géza, Tüskés Tibor, Kulcsár Szabó Ernő* és Vekerdi László tollából. — *Grezsa Ferenc,* a Műterem-látogatás sorozatban, a „vásárhelyi iskola" egyik legjelentősebb alkotóját, *Németh József*et mutatja be. „Vásárhely jó hatással volt művészi fejlődésemre. Tartalmasabban itt tudtam megfogalmazni elképzeléseimet. Nem egy tájat festek, de amit csinálok, abban Vásárhely is benne van" — mondja Németh József. A februári Tiszatáj illusztrációi Németh József régebbi és legújabb munkái közül idéznek néhányat az emlékezetünkbe.

Új film

Ragadozó madarak

Színes amerikai film. Írta: Robert Boris, kép: Jordan Cronenweth. Főszereplő: David Janssen.

Nehéz elhinni, pedig szentigaz, a fantáziacsiklandozó cím semmitmondóan naiv, álromantikus, színes panorámafelvételekkel földuzzasztott, ócska krimit takar (nem sokáig, a néző gyorsan rájön). Annak ellenére, hogy repülő riporterhősének bűnüldöző hajlandósága mögött háborús emlékek tornyosulnak: Harry Walker légi vadászként üldözte egykor a fasiszta „ragadozó madarakat", s évtizedek múltán ez a szenvedély támadt föl benne, amikor bankrablókat lát gyilkolni, menekülni a pénzzel, túszokkal gépkocsin, helikopteren. Nyomukba szegődik, s dacolva a veszéllyel, immáron háborús múltját újraélve, megütközik a túlerővel. Még a mesés berendezéssel fölszerelkezett rendőrség sem tud lépést tartani vele, mindössze rádióösszeköttetés révén, ami ez esetben annyit ér, mint halottnak a szenteltvíz: a stúdióból kedvenc zenéjét sugározzák, ha már egyéb segítséggel nem szolgálhatnak.

A baj csupán annyi, hogy száguldó riporterünk szupertelicsítményéhez a világ legnaivabb „ragadozó madarai" asszisztálnak. Ezek a hidegfejű fickók, ugyancsak ellátva a technika minden vívmányával, a bank alagútjánál gondolkodás nélkül lepuffantják a szolgálatos rendőrt, később viszont túszuk és riporterünk életét nagylelkűen megkímélik, holott százszor végezhetnének velük is, minthogy útonútfélen akadékoskodnak. Így adnak alkalmat pozitív hőseinknek a 203 ezer dollár visszaszerzésére, és a rendőrség teljes apparátusának „helyre, tétre, befutóra" precízpontos tájékoztatására. Minek következtében nemcsak az akció sikerét, de saját életüket kockáztatják. Valószínűleg ilyen galeri a rendőrség álma, leszámítva persze az apróbb malőrt, mert valakit csak lepuffantottak közülük. A rendező *William Graham*-et olyannyira rabul ejtette (szerencsére nem a galeri) a modern technika csodája, hogy tapodtat sem tágít kamerájával a helikopterek környékéről. Föltehetően segédcsapata figyelmeztette egy idő után, Sire William, hát hol marad a szerelem. Ezért aztán Sire William riporterünket elbújtatta a megejtő szépségű sziklás fennsík jótékony szintje alá, kedvenc masinájával és a túszságából könnyedén elmenekült bankkisasszonnyal, hogy egy szűzies csók erejéig lehervassza a kedályeket: csak semmi szexet kérem, angolszászok vagyunk, előbb a munka, a hivatás, aztán a magánélet. Mi, nézők, roppant sajnáljuk, ha derék riporterünk nem érheti meg: hősi halált hal a film végére de a banktőke hiánytalanul megmenekül. A történet, úgy, ahogy van, bölcsődei dajkamese. Hiszi a piszi.

N. L.

Lakásépítés

Debrecen második 15 éves lakásépítési tervében az elképzelések szerint ötévenként 10 ezernyi lakást hoznak létre telepszerű, többszintes lakóházakban. A tervezők feladata, hogy az új lakótelepet 80-85 százalékban a debreceni házgyár termékeiből összeszerelt nagy épületekkel telepítsék be.